

20 rokov UCM v Trnave

prof. RNDr. Peter Chrastina, PhD.
Katedra historických vied a stredoeurópskych štúdií
Filozofická fakulta
Univerzita sv. Cyrila a Metoda
Námestie J. Herdu 2, 917 01 Trnava, SK
tel.: +421 949/333 880
e-mail: peter.chrastina@ucm.sk

POSUDOK HABILITAČNEJ PRÁCE

Téma: *Kostolianska kotlina v premenách času. Stav a perspektívy archeologického a interdisciplinárneho výskumu krajiny.*

Autor: Mgr. Zuzana Borzová, PhD.

Oponent: prof. RNDr. Peter Chrastina, PhD.

Mgr. Z. Borzová, PhD. predložila na habilitačné konanie prácu monografického charakteru. Táto odráža teoretické východiská i cieľ skúmanej problematiky. Zámerom habilitantky bolo priblížiť výsledky archeologických a iných, interdisciplinárne orientovaných výskumov v riešenom území (pracovne ho nazvala Kostolianskou kotlinou, ktorá leží na styku juhovýchodnej časti centrálneho Trábeča a výbežkov Žitavskej pahorkatiny). Predmetná databáza ukazuje hodnotenia doterajších výsledkov archeologického a interdisciplinárneho výskumu Kostolianskej kotliny s perspektívou určenia smeru (smerov) ďalšieho bádania v problematike. Vybrané kontexty habilitačnej práce korelujú s prácami českej a slovenskej archeologickej školy (napr. M. KUNA, J. RULF, resp. E. WIEDERMANN). Posudzované dielo teda predstavuje konkrétny príspevok habilitantky k otázke štúdia pre-/historickej krajiny a jej osídlenia s využitím spektra metód používaných v súčasnej archeológii a iných vedných odboroch, vrátane internetovej prezentácie a propagácie výsledkov výskumu.

1. Náročnosť spracovania riešenej problematiky

Spracovanie témy si vyžiadalo zodpovedajúce teoretické, metodické i praktické poznatky o súčasných prístupoch k štúdiu problematiky. Otázka (rámcovej) rekonštrukcie krajiny a charakteristika jej habitu (v širšom slova zmysle krajinného obrazu) totiž v rámci slovenskej archeológie nepatrí medzi frekventované témy. Podobné konštatovanie možno vysloviť aj vo vzťahu ku komplexnej preskúmanosti Kostolianskej kotliny, keďže v minulosti bol kladený dôraz na výskum výšinných polôh, resp. na kostol sv. Juraja.

Náročnosť spracovania problematiky takisto odráža rôznorodá databáza. Oceňujem snahu autorky o korektnú analýzu, syntézu a interpretáciu často "nekonzistentných" informácií, ktoré použila pri hodnotení osídlenia a súdobej krajiny skúmaného územia.

2. Posúdenie úrovne spracovania práce

Úroveň spracovania habilitačnej práce zodpovedá požiadavkám na daný typ prác. Heuristika informačnej databázy a jej interpretácia v textovej i grafickej forme sú spravidla korektné.

Kladne hodnotím snahu autorky o zmapovanie vývoja osídlenia a náčrt habitu krajiny Kostolianskej kotliny (kap. 2 a 3). Pozitívny počin z hľadiska ďalšieho výskumu skúmaného územia alebo vo vzťahu ku koncipovaniu plánovacích a rozhodovacích procesov na úrovni dotknutých samospráv, príp. fyzických a právnických osôb predstavuje Internetová databáza k štúdiu krajiny (kap. 4). Prezentácia a popularizácia doterajších výsledkov výskumu Kostolianskej kotliny a jej okolia (kap. 5) zasa podporuje rozvoj identity (nielen) domáceho obyvateľstva s možnosťou využitia napr. v edukačnom procese.

Vo vzťahu k vyššie uvedenému mám niekoľko pripomienok:

- s. 5 (kap. 1) - cieľ práce v Úvode je definovaný implicitne; mal zohľadniť zámery (čiastkové ciele) habilitantky uvedené v podkap. 1.1.
- s. 8 (podkap. 1.2) - katastrofe alebo územia obcí (územie obce totiž môže tvoriť niekoľko katastrov).
- s. 19 (podkap. 1.2) + obr. (mapa) 13: v skúmanom území sa nevyskytujú andozeme, t. j. pôdy vyvinuté na vulkanických substrátoch(...). Kultizeme (napr. hortisoly - pôdy záhrad, rigosoly - pôdy viníc, antrosoly, príp. nekrosoly - pôdy cintorínov/pohrebísk) spravidla pokrývajú väčšinu intravilánu (pozri pozn. 12).
- V rámci podkap. 1.2 chýba charakteristika potenciálnej a reálnej vegetácie Kostolianskej kotliny. Napr. potenciálna vegetácia je súhrnnou geobotanicou interpretáciou abiotických podmienok a zvyškov prirodzenej vegetácie; má význam pri tvorbe (nielen archeologických) modelov antropického impaktu v krajine.
- s. 57, obr. 32 (podkap. 3.1) - habilitantke do budúcnosti odporúčam venovať pozornosť interpretácii (náčrtu) dobovej funkcie lesa (na základe identifikácie hospodárskeho tvaru lesa alebo vzhl'adu jednotlivých solitérov). Bližšie napr. SZABÓ, P. (2005). *Woodland and Forests in Medieval Hungary*. BAR 1348 alebo MALINIÁK, P. (2009). *Človek a krajina Zvolenskej kotliny v stredoveku*. Banská Bystrica : FF UMB.
- s. 140 (podkap. 3.5) - ide o interdisciplinárny (pozri názov práce) alebo multidisciplinárny výskum?
- s. 148-151 (podkap. 3.5) - ekoparametre archeologických nálezísk (tabuly/tabuľky 5 až 10); vybrané hodnoty (napr. orientácia, sklon georeliéfu, vzdialenosť k súčasným tokom atď.) sa spravidla zaokrúhľujú na celé číslo.

3. Prínos a úroveň výsledkov práce

Prínosom je práca ako celok. Autorka sa totiž venuje problematike z pohľadu viacerých disciplín, čo v prostredí slovenskej archeologickej obce predstavuje inovatívny krok.

Mgr. Z. Borzová, PhD. primárne sledovala doterajší stav archeologického a interdisciplinárneho výskumu krajiny Kostolianskej kotliny, avšak načrtla i jeho ďalšie perspektívy. Dosiahnuté zistenia habilitantky demonštrujú potenciál a význam interdisciplinariny v základnom výskume. Prevažne prírodovedné postupy hodnotenia krajiny a jej štruktúry s podporou GIS (laserové letecké skenovanie georeliéfu, technológia Proxima) totiž umožňujú v kombinácii so štandardnými (klasickými) archeologickými metódami získať nové poznatky o skúmanom území a jeho temporálnych zmenách.

Výskum polykultúrnych lokalít Vlčia lúka a Ladické dal možnosť identifikácie dlhodobého využívania pravobrežnej terasy Drevenice; z metodického hľadiska predstavuje vzor pre analogicky orientované výskumy v rámci Kostolianskej kotliny.

Medzi prínosy práce zaradujem aj identifikáciu 57 archeologických nálezísk, ktoré tvoria nielen podkladovú bázu k riešeniu problematiky, ale i východisko k ďalšiemu vedeckému bádaniu v skúmanom území.

Pozitívne vnímam aj aktívny záujem Mgr. Z. Borzovej, PhD. o presah výsledkov jej vedeckého bádania do spoločenskej praxe (internetová databáza, prezentácia a popularizácia výsledkov výskumu pre laickú verejnosť).

4. Posúdenie formálnej stránky práce (jazyk, štýl, štruktúra)

Formálna stránka habilitačnej práce je adekvátne. Autorka však použila lingvisticky nesprávne termíny "stará/stredná/mladá doba bronzová" (s. 142 - správne: ...bronzová doba) a bohemizmus "mocerý" (s. 62 - správne: hrubý). Pripomienky mám tiež k úprave obrázkov/máp 1, 7 a 8 (chýba hranica skúmaného územia a ďalšie údaje). Číslovanie kapitol/podkapitol sa uvádza bez koncovkej bodky a vždy v úplnej forme.

5. Explicitne vyjadrený návrh na udelenie vedecko-pedagogického titulu docent

Mgr. Z. Borzová, PhD. v habilitačnej práci predstavila výsledky svojho vedecko-výskumného programu, ktorý transformuje do pedagogickej praxe v rámci FF UKF v Nitre. Kreatívnou formou priblížila zaujímavý a udržateľný trend archeologického výskumu územia Kostolianskej kotliny, obohatený o postupy ďalších disciplín. Medzi prínosy posudzovanej práce patrí tiež prezentácia výsledkov predmetného výskumu na Internete a popularizačné aktivity habilitantky.

Verím, že rad úloh načrtnutých v habilitačnej práci bude Mgr. Z. Borzová, PhD. ďalej rozvíjať, či už ako súčasť odborných diskusií alebo konkrétnych vedeckých prác.

Navrhujem preto prijať prácu na habilitačné konanie a po jej úspešnej obhajobe udeliť menovanej vedecko-pedagogickú hodnosť docentka v odbore 2. 1. 25 archeológia.

v Trenčíne 27. 6. 2017

prof. RNDr. Peter Chrastina, PhD.